

2. Undvik fruktlösa och kraftförödande spekulationer. Undvik droppvis plottig information. Håll i görligaste mån händer och tankar samsatta med praktiska göromål. Visa förståelse för att de krav som ställs på föräldrarna är stora.

Sjukhuspräst Inge Stensnäs talade om samband mellan sorg och döende. Vi kan försöka dra nytta av det sorgearbete, som vi har gått igenom.

Han talade vidare om ensamhet lika med relationslöshet. Vi upplever den brutna relationen, när någon närstående dött. Även en döende måste uppleva detta men den döende har en svårare ensamhet. Vi kan inte häva ensamheten men vi kan försöka lindra den. Relationerna till omvärlden brister men också relationen till det egna jaget, till den egna kroppen, till den egna personen brister.

När döende är inne i depres-

sionsstadiet och säger att var inte livet mer än detta, kan man säga att du har levat och det i sig är en upplevelse, en prestation.

Det kan vara svårt för personal att se en ung människa dö. Vi bedömer kvantitativt men vi måste också se kvalitativt.

Ibland möter vi skuldupplevelser, där vi kan försöka hjälpa, lyssna. Man talar om accepterandet av sin egen död. Accepterandets stadium kan tolkas av människor som om den döende har kommit till ro. Men detta stadium är ofta inte lätt, det kan finnas ett intensivt liv i närheten av döden. Det kan vara en svår kris även i detta stadium. Den döende är då beroende av medmänniskan.

Sammanfattningsvis kom under denna dag fram starka krav på utbildning för all personal i gruppen kring den svårt sjuka eller döende patienten. Sjukvårdspersonalens okunnighet i dödsproblematiken och deras

egen dödsångest får inte stå hindrande för kontakt mellan döende människor och vårdgruppen ikring dem.

Det måste räknas som en mänsklig rättighet att ha någon att prata med i denna svåra situation.

LITTERATUR

Loma Feigenberg: Döden i sjukvården

E Kübler-Ross: Samtal inför döden

Inge Stensnäs: Att möta döden

A-M Elwing: Sjuksköterskan — medmänniska inför döden

Dorrit Fredriksson: Lennart dog ung

Joel Sörensson: Vägen ur sorg

Colin Murray Parks: När den närmaste dör

Johan Cullberg: Det psykiska traumat

Lennart Kaij: Den kroniskt sjuka patienten

William Easson: The dying child

Red: Arne Borg

Barns fritid

Föreningen Sveriges Socialchefer (FSS) har yttrat sig över barnstugeutredningens betänkande "Barns fritid" och anför följande.

Barnstugeutredningen framlägger förslag som syftar till att till-

godose följande behov,

— heldagsomsorg för de barn vilkas föräldrar förvärvsarbetar eller studerar

— heldagsomsorg för barn med behov av särskild omsorg, stöd och stimulans

— allmän fritidsverksamhet för alla barn.

Barnstugeutredningen har granskat den barnomsorg som idag erbjuds 7–12-åringar och då funnit att speciellt barnomsorgen genom fritidshem är otillfredsställande. År 1972 kunde ca 15 000 barn beredas plats i fritidshem och ca 12 000 i familjedaghem. Enligt utredningens beräkningar skulle minst 175 000 barn ha behövt plats detta år. Med nuvarande utbyggnadstakt i kommunerna, dvs 3 700 platser/år, kan ca 41 000 barn erbjudas omsorg i fritidshem år 1980

(28 % behovstäckning). För 50 % behovstäckning krävs ca 80 000 platser år 1980.

Barnstugeutredningen har inte nöjt sig med att behandla barnomsorgen i dess snävare bemärkelse, dvs barn där kommunen åtar sig heldagstillsyn. Omsorgen om dessa barn föreslås kompletterad med utbyggd fritidsverksamhet för alla barn. Låg- och mellanstadieskolorna föreslås utnyttjade som centra för denna allmänna fritidsverksamhet. Därmed skulle man uppnå ett dubbelt utnyttjande av skolans lokaler och lättare kunna öppna verksamheten för alla barn i samhället.

Utredningen diskuterar olika alternativ för den framtida heldagsomsorgens utformning men väljer att som "basmodell" rekommendera det sk vidgade fri-

tidshemmet. Denna modell bygger på, att man förlägger barnens "hemvist" direkt i skolan och att hemvistlokalerna ansluts till "allrum" och andra lokaler för denna öppna fritidsverksamheten. En "vanlig gruppstorlek" torde enligt utredningen bli en fördubblad fritidshemsavdelning, dvs ca 30 barn. Föreningslivet förutsättes medverka i den öppna fritidsverksamheten.

Det är särskilt viktigt enligt utredningen att nå barn med särskilda behov. Utredningen föreslår därför en uppsökande verksamhet i anslutning till skolans nybörjarinskrivning på våren. Alla barn och föräldrar skall då informeras och erbjudas fritidsverksamhet och annan social service. Barn med särskilda behov skall följas upp genom fortlöpan- de bedömningar under skoltiden.

Utredningen lämnar förslag på pedagogiskt program som förhoppningsvis skall leda till att samhället kan fungera som en öppen barnmiljö med rika tillfällen för barn att orientera sig i vuxenvärlden, inte minst inom arbetslivet. Barn och vuxna skall gemensamt arbeta för goda fritidsförhållanden.

Barnstugeutredningen föreslår vidare

- ytterligare stöd till föreningslivet
- kommunala samverkansmodeller för planering m m
- extra temporära utbildningsinsatser
- driftbidrag per inskrivet barn i stället för som nu per plats
- tillägg i barnavårdslagen om kommunens skyldigheter för barns fritidsverksamhet.

Allmänna synpunkter

FSS delar de grundvärderingar och delvis de intentioner som kommer till uttryck i betänkandet. Det är exempelvis riktigt att sträva efter att omvandla samhället till en öppen barnmiljö.

Barnstugeutredningen tycks ha högt ställda förväntningar på att kunna förverkliga ambitionerna i betänkandet. FSS är mera tveksam till om så positiva resultat kan uppnås som barnstugeutredningen tycks förvänta. Förverkligande av utredningsförslagen måste förutsätta ett starkt engagemang från organisationer, föräldrar och barn och inte enbart från kommunala organ. Det är en svår uppgift som barnstugeutredningen ställts inför. Omsorg och fritidsverksamhet för de yngre skolbarnen är ett komplicerat och ganska obearbetat område. Många kommunala organ är på olika sätt inblandade i denna verksamhet. För FSS är det också angeläget att de i det följande återgivna synpunkterna på barnstugeutredningens förslag får vidareutvecklas, vilket kommer att ske i samband med föreningens remissyttrande över SIA-utredningens betänkande "Skolans arbetsmiljö" SOU 1974: 53.

Kommer berörda barn och vuxna att ställa sig positiva till och engagera sig i en fritidsverksamhet som i hög grad tycks bli kommunalt styrd? FSS menar att barnstugeutredningen inte tillräckligt tagit hänsyn till denna frågeställning. FSS befarar att föräldrar i allmänhet inte så självklart anser denna verksamhet vara en kommunal angelägenhet som exempelvis förskoleverksamheten. Ansvar för den skisserade verksamheten tycks i alltför hög grad komma att åvila kommunala specialister. Föreningslivets och föräldrarnas ansvar och insatser tycks i realiteten skjutas i bakgrunden.

Barnstugeutredningen tycks utgå ifrån att kommunal verksamhet i alla avseenden är av godo. Allmänhetens syn är knappast så odelat positiv eftersom man gärna förknippar en del kommunala organs verksamhet med myndighetsutövning, registrering och so-

cial kontroll. Experterna ifrågasätts allt mer i den pågående socialpolitiska debatten.

Inom socialvården diskuteras just frågor om social kontroll och ansvarsfördelning mellan kommunens experter och människorna själva. Detta är frågeställningar som såväl socialutredningen som utredningen om skolans inre arbete har tagit upp. Ytterst är det frågan om att demokratisera den kommunala verksamheten och att ta tillvara samhällsmedborgarnas egna resurser. Försöksverksamhet i denna riktning pågår nu i form av exempelvis grannskapsarbete och kontaktcentra. De sociala organens uppgift blir då att ge resurser till en verksamhet som syftar till att drivas av dem som bor i berört bostadsområde.

Barnstugeutredningen har enligt FSS i alltför ringa grad behandlat sådana frågeställningar. I hög grad tycks fritiden bli en angelägenhet för personal och kommunala planeringsgrupper. Utredningen föreslår visserligen föräldrakontakt men tar inte steget fullt ut till att integrera föräldrarna i de föreslagna arbetslagen. I arbetet med fritidsmiljön skall barn och vuxna utgöra ett arbetslag och barnen skall delta i planering och beslutsfattande enligt utredningen. Med vuxna i detta fall avses den specialutbildade personalen. Det förväntade demokratiska samspelet med barn i dessa åldrar är svårt att förverkliga i praktiken och kan lätt begränsas till barn som är mera vuxnanpassade.

FSS har med dessa sina invändningar velat antyda att barnstugeutredningens teori kan bli svår att genomföra i praktiken. Ett alltför dominerande kommunalt ansvarstagande för barnens fritidsverksamhet kan således få negativa konsekvenser genom risken för passivisering av för- eningsliv och föräldrar. Dessa bör

i stället stimuleras till ansvar och aktiva insatser.

Det vidgade fritidshemmet m m

Barnstugeutredningen framhåller att barns omsorgsbehov kan variera både inom kommunen och mellan olika kommuntyper. Olika alternativ såsom fritidshem i anslutning till låg- och mellanstadieskola (LM-skola) och i anslutning till förskola (daghem), friliggande fritidshem, smågrupps-hem och familjedaghem kan därför bli aktuella. Barnstugeutredningen utgår emellertid ifrån att det utvidgade fritidshemmet i anslutning till LM-skola kommer att bli "den kvantitativt mest omfattande fritidshemstypen".

Satsningen på att göra LM-skolan till ett aktivitetscentrum i bostadsområdet kan förefalla riktig men kombinationen med hemvist för barn i heldagsomsorg är långtifrån invändningsfri.

FSS anser att en sådan satsning kan få konsekvenser som bör penetreras ytterligare. Ett stort antal barn kan förväntas få sina fritidsintressen tillgodosedda i lokaler i anslutning till hemvist. Sammantaget riskerar man att få en stor och otymplig enhet med alltför stark koncentration av såväl barn som fritidsresurser. Risk finns också att resurserna och fritidsaktiviteterna ute i bostadsområdet därmed begränsas och tunnas ut.

Detta att samla stora grupper barn till ett stort centrum kan medverka till otrygghet, otillräckliga vuxenkontakter, understimulans och mobbning för många barn. Problemen med storgrupper kan inte enbart lösas genom att tillskjuta personal. Det är därför viktigt att fritidshem (hemvist) och fritidsaktiviteter för mindre grupper barn tillskapas på exempelvis kvartersnivå.

Det måste anses märkligt, att man utan ingående praktisk prövning vill göra det vidgade fritids-

hemmet till "basmodell" för den framtida fritidsverksamheten. Modellen bygger sannolikt på en alltför ensidig satsning på aktivitetsfunktionen till förfång för möjligheterna att tillgodose barnens behov av trygghet och omsorg.

Mycket talar för att barn med särskilda behov av stöd och stimulans inte orkar med och inte får sina behov tillgodosedda i de stora enheter det här blir fråga om. Sär lösningar för barn med särskilda behov genom speciella fritidshem är enligt föreningens mening ej önskvärda.

Möjligheterna att i realiteten samutnyttja lokaler framstår för övrigt som otillräckligt prövade och är möjligen betydligt över-skattade.

Det vidgade fritidshemmet torde endast under gynnsamma omständigheter — ifråga om barnantal, personal, lokalutformning och beredskap till samutnyttjande — kunna erbjuda en god lösning. Som alternativ till det vidgade fritidshemmet synes hemvistlokaler med hemkaraktär (i småhus eller flerfamiljshus) i anslutning till mindre aktivitetslokaler ute i bostadsområdena (kvartersgårdar, föreningslokaler o d) eller i närheten av LM-skolor vara värda att särskilt framhållas. Sådana lösningar torde göra det lättare för föräldrar att känna sig hemmastadda i fritidshemmet, dvs främja en god föräldrakontakt.

FSS anser således att man bör närma sig modellen med det vidgade fritidshemmet med mycket stor försiktighet. Forskning om institutioner och fritidsverksamhet för barn i åldrarna 7—12 år och praktisk försöksverksamhet bör läggas till grund för verksamhetens framtida utformning.

Tillgången till nya personalgrupper för fritidsverksamhet i skolan (fritidspedagoger m fl) som har till uppgift att svara för utomkursaktiviteter kan eventuellt bli

en motvikt till skolans prestationskrävande inriktning. För många barn kan det emellertid bli påfres-tande att även tillbringa fritiden i en skolmiljö som de upplever alltför kravfylld. Skolan är deras arbetsplats. För de flesta vuxna skulle det framstå som otänkbart att tillbringa även stor del av fritiden på arbetsplatsen. Det är därför viktigt att alternativ tillsyns- och fritidsverksamhet utanför skolan erbjuds.

Barn med särskilda behov

Barn som av fysiska, psykiska, känslomässiga, språkliga eller andra skäl är i behov av särskild omsorg, stöd och stimulans skall speciellt uppmärksammas. Med denna vida definition kan man enligt FSS påstå att ett mycket stort antal barn under någon del av sin uppväxttid skulle vara i behov av särskild omsorg. Kriser och konflikter inom familjen leder till att barn under vissa perioder av sitt liv är mera oharmoniska. Om man fixerar barnen i en tillfällig problemsituation kan man riskera att göra konflikten manifest. Det finns hos specialister en tendens att inte släppa problemen utan att föra dem vidare till nästa expertgrupp istället för att ha tilltro till de friska och självläkande krafterna inom människan. I omsorgen om barn med särskilda behov bör sådana tendenser beaktas så att inte symptomfixering uppstår.

Utredningen hoppas på att integrering i en "vanlig" barngrupp skall kunna motverka utstötningen. FSS anser det därför märkligt att utredningen inte ställer sig principiellt avvisande till att skapa speciella miljöer för barn i behov av särskilda omsorger. Man talar nämligen om speciella utemiljöer för barn med handikapp istället för att lägga huvudvikten på att satsa på speciell utrustning och förstärkt personal så att handikappade barn kan integreras i en vanlig miljö. Man menar också att

en del smågruppshem bör ha en terapeutisk funktion.

Det förefaller vidare som om fritidshemmen och fritidsverksamheten är tänkta att kompensera skolsystemets brister. FSS anser det riktigare att ge skolan resurser så att läroplanen kan förverkligas och att barn med inlärningsproblem och andra svårigheter får hjälp av dessa i skolan — en uppfattning som föreningen för övrigt tycks dela med utredningen om skolans inre arbete (SIA). Återhållsamhet bör i varje fall iakttas när det gäller att introducera aktiviteter i fritidshemmet som kan innebära prestationskrav.

Uppsökande verksamhet

I utredningen betonar man mycket starkt vikten av en uppsökande verksamhet. Barn med särskilda behov bör ägnas speciell uppmärksamhet så att de kan ges omsorg och tillfälle till aktiviteter och samvaro med andra barn. Samverkan mellan personal från socialförvaltning och barnhälsovård skall vidareutvecklas från en uppsökande verksamhet bland förskolebarn till en motsvarande verksamhet i första hand på låg- och mellanstadiet. Man menar att här finns möjlighet att knyta an till befintliga rutiner inom skolan och socialvården.

De sociala organen skall vidare enligt utredningen medverka vid skolans nybörjarinskrivning och i skolan ges möjlighet till ett personligt samtal med föräldrarna om barnets och familjens behov av särskild omsorg och stimulans. I samverkan socialvård—fritid—skola skall sedan alla barn med behov av särskild omsorg och stimulans följas upp under grundskoletiden för en fortlöpande bedömning och då särskilt vid stadiövergångarna i skolan.

Den uppsökande verksamheten är menad som förebyggande. Självfallet finns också goda skäl att ge föräldrar information om

barntillsyn och annan service. Enligt FSS finns emellertid här en allvarlig risk inbyggd, nämligen att verksamheten kommer att vidareutvecklas till en stämpling av vissa barn genom de negativa förväntningar som sannolikt kommer att följa dem. Att uppsöka barn med särskilda behov och sedan följa upp dem under en lång tid kan innebära ett motsatsförhållande mellan den hjälp man vill ge och den utstötning man riskerar. Verksamheten måste bedrivas med försiktighet och med respekt för barns och vuxnas integritet.

Familjeservicecentral

Barnstugeutredningen framhåller att en långtgående samordning av sociala och medicinska/psykologiska servicefunktioner är önskvärd. På bostadsområdesnivå bör resurserna samordnas i en mindre, kvalificerad basorganisation, en så kallad familjeservicecentral. Socialassistent, distriktssköterska, distriktsbarnmorska, distriktsläkare, skolkurator och skolpsykolog skulle ingå i denna organisation och samarbeta med bl a förskollärare, fritidspedagoger, klasslärare och speciallärare. Samordningsansvaret skulle åvila socialförvaltningens familjeassistent, vars huvuduppgift är uppsökande verksamhet.

FSS bedömer det angeläget att föra ut det sociala arbetet i bostadsområdena men anser att detta icke får leda till långt gående splittring av organisationen och uppdelning av den sociala personalen i olika kategorier. De funktioner som barnstugeutredningen tilldelar familjeservicecentralen bör på lämpligt sätt samordnas med verksamheten vid nuvarande socialbyråer. Eventuellt kan detta ske i mindre enheter än som nu vanligen förekommer.

Frågan är komplicerad med hänsyn bl a till den helhetssyn på socialt arbete som FSS förespråkar i likhet med socialutredning-

en. Socialutredningen har hittills inte tagit ställning för någon speciell modell för samarbete mellan socialförvaltning och barnhälsovård. I dag är de sociala tjänsterna uppsplittrade på flera samhällsorgan. Huvudmannaskap och samordningsansvar har på senare tid varit föremål för en intensiv diskussion som inte lett till några entydiga konkreta lösningar. Resultaten av den försöksverksamhet som bedrivs av den till socialdepartementet knutna barnomsorgsgruppen bör avvaktas. Tiden är sålunda enligt FSS knappast mogen för ett ställningstagande till idén med familjeservicecentraler. Enligt FSS bör barnstugeutredningens förord närmast betraktas som ett debattinlägg i avvaktan på att man får tillfälle att penetrera komplikationerna i frågan.

Kommunal samverkan och planering

Barnstugeutredningen föreslår att planeringen sker på olika nivåer inom kommunen.

- Den lägsta nivån utgör LM-skolans upptagningsområde. Här skall barn, föräldrar, skola, fritidshem och föreningslivets företrädare svara för utvecklingsarbetet.
- Nästa nivå kan ha rektorsområde eller socialt distriktsområde som planeringsenhet. Det är på denna nivå planeringsgrupperna skall verka.
- Nivå tre kommer vanligtvis att omfatta hela kommunen. Varje kommun föreslås inrätta en "programgrupp för barn och ungdom".
- Den kommunala planeringen för fritidsverksamhet för barn och ungdom skall slutligen sammanfattas i en fritidsplan. Begreppen helhetssyn och samhällets samlade resurser skall vara vägledande för samverkan och planering för barnens och ungdomens fritid. Förutom de fyra kommunala nämnderna skolsty-

relse, fritidsnämnd, social centralnämnd (distriktsnämnd) och kulturnämnd, skall således invånarna (föräldrar och barn) och föreningslivet samverka i denna omfattande planeringsverksamhet.

FSS anser att barnstugeutredningen har ett vällovligt syfte då man vill skapa en samordnad planering för fritidsverksamheten. Inom varje sektor av det sociala området finns ambitionen att väl planera den kommunala verksamheten. Barnstugeutredningens syn på planeringsverksamheten i kommunerna är i huvudsak riktig enligt FSS. Verksamhetsplanering i linje med utredningens modell har på senare tid försiktigt prövats i en del kommuner. Nuvarande nämndsuppbyggnad och ansvarsfördelning kan möjligen försvåra den samordnade planeringen som förordas. Vad gäller heldagsomsorgen bör planeringsansvaret primärt åvila sociala centralnämnden. Planeringsmetodiken överensstämmer med den som avses bli tillämpad i förskoleplaneringen.

I kommunerna finns numera en mängd samarbetsorgan som ägnar sig åt olika verksamhetsområden och målgrupper. Det finns samarbetsorgan för brottsförebyggande frågor, narkomanvårdsfrågor, invandrarsfrågor, barn- och ungdomsfrågor etc, där de berörda nämnderna är representerade. Ytterligare tjänstemän och förtroendemän måste genom barnstugeutredningens samverkansmodell avsätta åtskillig tid för konferenser och sammanträden. Samverkan och planering enligt denna modell kan under nuvarande förhållanden, enligt föreningen, bli alltför formaliserad och administrativt betungande. Detta kan skada det mera vardagsnära och informella utvecklingsarbetet.

Förvaltningsansvaret

Förvaltningsansvaret för fritidshemsverksamheten bör enligt barnstugeutredningen slutligt åvila

barnavårdsnämnd/social centralnämnd, fritidsnämnd "eller andra liknande instanser". Den alternativa huvudmannen skulle kunna vara skolstyrelsen.

Denna fråga har barnstugeutredningen inte ansett sig mera ingående böra diskutera. Utredningen föreslår ej heller någon ändring av nuvarande förhållanden. Huvudsaken är att verksamheten planeras i samverkan mellan alla som har med hithörande frågor att göra så att samhällets samtliga resurser på ett förnuftigt sätt kan samordnas oavsett förvaltningsgränser etc.

Att satsa på samverkan mellan alla berörda, gemensamt planeringsansvar, budgetsamordning etc kan förefalla rimligt. Den kommunala verkligheten är dock sådan att kommunerna tills vidare måste bestämma sig för vem som skall ha förvaltningsansvaret för de föreslagna nya aktiviteterna. Inte minst ur budgetsynpunkt är det nödvändigt att det råder klarhet om fördelningen av förvaltningsansvaret mellan berörda organ. För att undvika ytterligare splittring och samordningsproblem är det enligt föreningens mening uppenbart, att ansvaret för heldagsomsorgen — oavsett om det gäller barn under eller i skolåldrarna — bör åvila sociala centralnämnden.

Övriga förslag

FSS instämmer i att föreningsverksamheten bör stimuleras ytterligare genom ekonomiska bidrag och tillgång till kostnadsfria lokaler men ifrågasätter om det föreslagna stödet är tillräckligt för att få avsedd effekt. De föreslagna extra temporära utbildningsinsatserna finner föreningen nödvändiga. Föreningen har intet att erinra mot reglerna för anordningsbidrag och att driftbidraget utgår per inskrivet barn istället för som nu per plats. Nu tillämpad överin-

skrivning bör också slopas enligt utredningens förslag.

Sammanfattning

FSS kan instämma i utredningens grundläggande intentioner men har betydande erinringar att göra på vissa punkter.

Det finns risk för att barnomsorgen i alltför hög utsträckning blir en snäv kommunal angelägenhet. Tillräcklig uppmärksamhet har inte ägnats föreningars, föräldrars och barns möjligheter till egna alternativa aktiviteter.

Satsningen på att göra LM-skolan till ett aktivitetscentrum är riktig men alternativa aktiviteter för bl a barn som har svårt att vistas en hel dag i skolan bör finnas ute i bostadsområdena. En alltför stark koncentration av barn och aktiviteter bör undvikas.

Föreningen anser inte, att det vidgade fritidshemmet bör tjäna som basmodell för den framtida heldagsomsorgen. Modellen torde endast under gynnsamma betingelser erbjuda en god lösning. Hemvistfunktionen bör i regel ej vara förlagd direkt till skollokal.

Barn med särskilda behov bör, anser föreningen, så långt detta är möjligt, integreras i vanliga barngrupper och miljöer. Fritidshemmet bör inte bli en institution där man avhjälpes skolsystemets brister och inför prestationskrav.

FSS anser att de sociala organens medverkan vid skolans nybörjarinskrivning bör begränsas till att lämna information om möjligheterna att tillgodose tillsyns- och andra servicebehov och avvisar förslaget att följa upp vissa barn på särskilt sätt under grundskoletiden. En sådan uppföljning kan leda till en olycklig problemfixering och en utvidgning av den sociala kontrollen.

På sikt bör den föreslagna samverkansmodellen kunna tillämpas i kommunerna. Föreningen befärar dock att den föreslagna orga-

nisationsmodellen knappast kommer att underlätta förvaltningarnas nuvarande planeringsarbete. Dels kan samordningsproblem uppstå, dels kan arbetsformerna bli alltför formaliserade och administrativt betungande till skada för det mera vardagsnära och informella samarbetet. Den föreslagna metodiken för beräkning av behovet av heldagsomsorg förändrar ej erinringar.

Slutligen anser föreningen att ansvaret för de skilda aktiviteter na klart måste fastslås mellan berörda nämnder. Sociala centralnämnden bör ha förvaltningsansvaret för heldagsomsorgen.

Styrelseval i FSS

Vid Föreningen Sveriges Socialchefers årsmöte i Borås 25—26 september 1974 valdes socialdirektör Bertil Johansson, Örebro, till föreningens ordförande efter Bengt Hedlén, som av sagt sig uppdraget. Styrelsen består i övrigt av socialchef Bengt Söderberg, Solna, socialchef Birger Stark, Sundsvall, bitr socialdirektör Arne Borg, Stockholm, socialdirektör John Lovén, Huddinge, (arbetsutskottet), socialchef Carl Axel Dahl, Karlskrona, socialchef Sven Fisk, Vilhelmina, socialchef Villy Wiklund, Östersund, socialchef Ragnar Christensson, Norrköping, socialchef Arne Lönnkvist, Kungälv, och avdelningsdirektör Willy Karlsson, Strängnäs.

Förändras vi genom gruppverksamhet

CALR ROGERS:

Människor i grupp

Wahlström & Widstrand 185 s, ca kr 26: 50 inkl moms

Bokens undertitel lyder: Om encountergrupper — vart de syftar och hur de fungerar. Med "encounter" menas ungefär intensivt möte (i terapisituationen). En sådan intensivterapigrupp träffas med en ledare under kort tid, vanligen ett par eller några dagar. I gruppen är terapeuten mycket aktiv och konfronterar med kraft gruppdeltagarna med deras sätt att uppleva och vara i situationen. Carl Rogers, däremot, har grundlagt en sk icke-dirigerande starkt känslöbetonad samtalsbehandling. Han är själv den riktningens främste företrädare sedan årtionden. Det var därför med stor nyfikenhet jag började läsa boken: Vad har hänt med gamle Carl Rogers?

Det visar sig snart att han är sin ursprungliga filosofi trogen. De samlade artiklarna kan närmast betecknas som ett debattinlägg. I den mycket personliga framställningen jämför författaren beskrivningar av vad som faktiskt sker i en terapigrupp med sina värderingar om vad som bör hända.

Rogers beskriver intensivgrup-

per inom områdena rådgivning, behandling, undervisning och organisationsutveckling. I inledningen nämns en mängd gruppformer. På sitt enkla icke-teoretiska sätt presenterar författaren bandinspelade dialoger från olika gruppsamtal. Så söker han sig fram till de gemensamma händelserna och mönstren.

Därefter klargör Rogers sitt eget sätt att leda — eller som han uttrycker det — att underlätta arbetet i en grupp. Grundläggande är hans starka tilltro till gruppmedlemmarnas inneboende resurser, dessa lockas fram i en trygg grupp. Gruppledaren hjälper främst till att skapa en atmosfär av frihet, tolerans och känslomässig förståelse. Rogers betonar hur viktigt det är att handla spontant som gruppleddare, att helt utesluta planerade övningar, rollspel, kroppskontakter etc. Upplevelserna i gruppen är det viktiga, och författaren säger sig undvika att tolka vad som sker.

Hur påverkas då den enskilde medlemmen i gruppen? Rogers har brevväxlat med tidigare gruppdeltagare. Hans slutsatser från brevmaterialet blir att en människa kan tillväxa och mogna djupt som en följd av intensivgruppupplevelser. Hon lär känna sig själv, förmår acceptera sig själv och kan från dessa båda plattformar förverkliga sina möjligheter. Encountergruppen kan dessutom minska många människors känsla av överklighet och opersonlighet, bryta ensamhet och fördjupa relationer.

Förändras även organisationer efter det att människor i dem deltagit i intensivgrupper? På denna

.....

Rogers slutsatser blir att en människa kan tillväxa och mogna djupt som en följd av intensivgruppupplevelser.

.....